Archaeological Site of Yria Naxos

843 00

37.0928244, 25.3789142

Στο ιερό των Υρίων, στη θέση Λειβάδι της Νάξου, η θρησκευτική δραστηριότητα ξεκινά απο τα προϊστορικά χρόνια (1300 π.Χ.) και συνεχίζεται αδιάκοπα μέχρι σήμερα. Τη σημασία του χώρου πιστοποιούν, πέρα από τα εξαιρετικής σπουδαιότητας αρχιτεκτονικά ευρήματα, οι άφθονες αναθηματικές προσφορές που δεχόταν η λατρευομένη σ' αυτό θεότητα σε όλες τις περιόδους της ιστορίας του, ιδιαίτερα τις πρώιμες.

Η σημασία των κτιρίων που αποκαλύφθηκαν στα Ύρια είναι τόσο μεγάλη, ώστε η συζήτησή τους κατέλαβε αμέσως κεντρική θέση στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία και στα εγχειρίδια της αρχαίας αρχιτεκτονικής. Αλλά και η συνέχεια της λατρείας, μοναδικά τεκμηριωμένη στα Ύρια, αποτελεί σπουδαίο ιστορικό στοιχείο. Η αδιάκοπη λατρεία του Διονύσου κατά την αρχαιότητα και του συγγενούς Αγίου Γεωργίου κατόπιν επιβεβαιώνει τα άλλα στοιχεία που υπάρχουν στη Νάξο και τεκμηριώνουν πολιτισμική συνέχεια από το 1500 π.Χ. τουλάχιστον και εξής.

Την προφανώς υπαίθρια λατρεία, που διήρκεσε απο τους Μυκηναϊκούς (1300-1100 π.Χ.) μέχρι τους Μεσογεωμετρικούς ΙΙ χρόνους (800/750 π.Χ.), διαδέχονται τέσσερις φάσεις της ίδιας λατρείας με κέντρο ένα ναϊκό οικοδόμημα. Τα κτίρια βρέθηκαν σε αλλεπάλληλα υπερκείμενα στρώματα, στην ίδια θέση και με τον ίδιο προσανατολισμό.

Πρώτα χτίστηκε μονόχωρος ναός, περί το 800 π.Χ., από ξυλοπλινθοδομή. Πιθανότατα πλημμύρα του γειτονικού ποταμού Βυβλίνη (σήμερα λέγεται Περίτσης) κατέστρεψε το πρώτο αυτό κτίριο, το οποίο αντικατέστησε, περί το 730 π.Χ., αίθουσα για μυστηριακές τελετές με τέσσερα κλίτη (επιμήκη διαμερίσματα που χωρίζονται με κιονοστοιχίες) και περιφερειακά θρανία για τους πιστούς.

Μετά την κατάρρευση για άγνωστους λόγους και του δεύτερου ναού, χτίζεται στην ίδια θέση και χρησιμοποιώντας κάποιους από τους παλαιότερους τοίχους τρίτος ναός που χρονολογείται στον πρώιμο 7ο αι. π.Χ. Είχε τρία κλίτη και μια πρώιμη μορφή τετράστυλης πρόστασης. Ούτε ο τρίτος ναός λειτούργησε για πολύ. Περί το τέλος του 7ου αι. π.Χ. η λατρεία έγινε πάλι υπαίθρια και είχε ως κέντρο της ένα τετράπλευρο πήλινο πύραυνο (μαγκάλι), που βρέθηκε σχεδόν ακέραιο και είναι ορατό κάτω από το μαρμάρινο κατώφλι του αδύτου.

Γύρω στο 580-570 π.Χ. άρχισε να χτίζεται ο τέταρτος και μεγαλύτερος ναός, ο μόνος που διατηρήθηκε ορατός και αναστηλώθηκε. Πρόκειται για έναν εκατόμπεδο αρχαϊκό ναό ιωνικού ρυθμού. Ο ναός χτισμένος με το εγχώριο γρανοδιοριτικό πέτρωμα διαθέτει άδυτο (χώρο για μυστηριακή λατρεία), μαρμάρινη πρόσταση (κιονοστοιχία που μνημειοποιεί την είσοδο), μαρμάρινο βωμό, και είναι χωρισμένος σε τρία κλίτη από δύο τετράστυλες μαρμάρινες κιονοστοιχίες.

Το ασταθές υπέδαφος και η μικρή εμπειρία στη θεμελίωση των αρχιτεκτόνων του αρχαϊκού κτιρίου,

έκαναν αναγκαία μια μεγάλης κλίμακας επισκευαστική επέμβαση κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους (1ος αι. π.Χ). Τον 5ο αι. μ.Χ. ο ναός μετατράπηκε σε παλαιοχριστιανική βασιλική. Τη συνέχεια της λατρείας στον ίδιο χώρο για 3.300 χρόνια εξασφάλισε η ίδρυση του βυζαντινού ναϊδρίου του Αγίου Γεωργίου στην άμεση γειτονία του αρχαίου ναού.

Το Ιερό περιβλήθηκε στους χρόνους της όψιμης αρχαιότητας από ευρύχωρο τετράπλευρο τέμενος, διαστάσεων τουλάχιστον 70 Χ 58 μ. το οποίο στα δυτικά ενσωμάτωνε ένα στωϊκό οικοδόμημα (δύο τετράγωνοι χώροι με στοά εμπρός από την είσοδο τους). Η ανασκαφή απέδειξε ότι το οικοδόμημα αυτό είναι τελετουργικό εστιατόριο (κτίριο για κοινά δείπνα κατά τις εορτές). Η παλαιότερη, αψιδωτή, οικοδομική φάση του εστιατορίου ανάγεται στους πρώιμους αρχαϊκούς χρόνους (7ος αιώνας π.Χ). Στην κλασική του φάση (4ος αιώνας π.Χ.), μπορούσε να φιλοξενήσει δεκαοχτώ τουλάχιστον διακεκριμένους πιστούς που δειπνούσαν ξαπλωμένοι σε ανάκλιντρα. Όλος ο χώρος έδωσε άφθονη κεραμεική από μαγειρικά και επιτραπέζια σκεύη.

Η έρευνα είχε ήδη διαγνώσει ότι η Νάξος είχε πρωτοποριακό ρόλο στην ανάπτυξη όχι μόνο της πλαστικής αλλά και της αρχιτεκτονικής. Όμως τα πρώτα βήματα ανάπτυξης της μνημειακής ιωνικής αρχιτεκτονικής παρέμεναν άγνωστα. Με το δεύτερο ναό των Υρίων τεκμηριώνεται ήδη από τον 8ο αιώνα π.Χ. η πρώτη γνωστή διαμόρφωση μνημειώδους εσωτερικού χώρου με μια εκπληκτική, για την εποχή, τετράκλιτη υπόστυλη ναϊκή αίθουσα. Με τον τρίτο ναό τεκμηριώνεται άμεσα η ξύλινη πρόστυλη πρόσοψη στους αρχαίους ναούς και με τον τέταρτο ναό, απο το 580-550 π.Χ. αποκτάται το πρωϊμότερο παράδειγμα λίθινου πρόστυλου ιωνικού ναού. Στον τελευταίο αυτό ναό εντοπίζονται με μεγάλη λεπτομέρεια τα μέχρι τώρα άγνωστα πρώτα βήματα της μνημειώδους ελληνικής μαρμάρινης αρχιτεκτονικής στη θεμελίωση της πρόστασης και του αδύτου, στη μορφή των κιόνων, στα επιβλητικά θυρώματα, στη διαμόρφωση τον θριγκού και της μαρμάρινης στέγης. Πρόκειται, δηλαδή, για τις μορφές που επικράτησαν στην αρχαία αρχιτεκτονική και μέχρι σήμερα διατρέχουν τον παγκόσμιο πολιτισμό ως έκφραση του μνημειώδους.

Η ιστορία της τελετουργικής εστίασης στα ιερά και η δημιουργία ειδικών κτιρίων που την εξυπηρετούσαν παρακολουθείται επίσης στα Ύρια με τις επάλληλες κατασκευές του αψιδωτού πρώιμου αρχαϊκού, του κλασικού και του υστερορωμαϊκού τελετουργικού εστιατορίου, σε χρόνους πολύ παλαιότερους από ό,τι ήταν ως σήμερα γνωστό.

Γενικά με το έκθεμα των Υρίων η πρωτοποριακή προσφορά της Νάξου στη διαμόρφωση της ελληνικής αρχιτεκτονικής μορφής αναλύεται στους επιστήμονες και συνειδητοποιείται από το κοινό. Συγχρόνως, παρέχεται μια μοναδική εικόνα αδιάκοπης υπερτρισχιλιετούς συνέχειας υψηλού πολιτισμού στο κέντρο του Αιγαίου.

Καθ. Β. Λαμπρινουδάκης
Καθ. Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά

Overview

Type: Archaeological site	Country: Greece	City: Naxos

Greek Map

Agent info

marketing@greekmap.eu – Agent